

# Amirkabir Journal of Mechanical Engineering

Amirkabir J. Mech. Eng., 53(10) (2022) 1203-1206 DOI: 10.22060/mej.2021.19342.7003

# Simulation of Pitting Corrosion on Gas Turbine Compressor Blade

Y. Mollapour, E. Poursaeidi\*

Department of Mechanical Engineering, University of Zanjan, Zanjan, Iran

**ABSTRACT:** The First row rotating blades of four axial-flow compressors were prematurely fractured. Previous investigations showed that the site atmosphere contains corrosive compounds which lead to an increase in possibility of pitting on the blades. To this end, experimental and numerical studies are considered. Replica testing, scanning electron microscope (SEM) and fractography of the broken blade indicate that the pits join together and make one bigger pit under SCC mechanism which reduces the failure time. 3-D models of the pitting on the blade under existing forces are analyzed by COMSOL Multiphisics software. Finite element analysis shows good similarities with fractography photos. Stress concentration and interaction of stresses around the pits are two mechanical reasons for initiation and growth of cracks. Calculations show that the occurrence of SCC at the location of the pit reduces the crack initiation time to half. The presence of pits increased the stress by approximately 130 MPa relative to the healthy blade. The part between the two pits with a stress of approximately 180 MPa showed the interaction of the two pits in the operating conditions of the compressor blade.

#### **Review History:**

Received: Mar. 29, 2021 Revised: Jun. 05, 2021 Accepted: Jul. 16, 2021 Available Online: Jul. 30, 2021

### **Keywords:**

CUSTOM 450 alloy Pitting corrosion COMSOL Multiphysics software Stress corrosion cracking compressor blade

### **1. INTRODUCTION**

The operational environment of compressors has significant values of sodium, potassium, sulfur, and ammonium salts. Low values of gases available in the air entering the compressor can create acidic conditions. In nearsea installations, chloride salts are very common compounds found in the air flowing to the compressor. The surface of the blades is damaged by pitting corrosion due to contact with corrosive materials [1].

During the several past decades, numerous high-spatialresolution microscopic techniques have been introduced and improved in corrosion science, which can be divided into in situ observation and ex-situ observation. In the microtechnology of observation under special conditions, such as Scanning Electron Microscopy (SEM), it is typically required that the sample be scrutinized under high vacuum conditions, which makes the investigation of local corrosion growth problematic. The microtechnology of simultaneous observation, such as Atomic Force Microscopy (AFM), Scanning Tunneling Microscopy (STM), Scanning Electrochemical Cell Microscopy (SECCM), Confocal Laser Scanning Microscopy (CLSM), and Scanning Electrochemical Microscopy (SECM), has a high spatial resolution [2-4]. Therefore, electrochemical experiments with the help of relevant tools present useful information with respect to corrosion [5]. Previous research works have not addressed the prediction of pitting corrosion growth \*Corresponding author's email: epsaeidi@znu.ac.ir

and the calculation of the stress in the pit. The main goal of this research is to numerically investigate the pitting corrosion under the actual operating conditions of a gas turbine compressor. The stoichiometry equations governing the corrosion of the Custom 450 alloy in a chloride solution are then extracted and applied to the models. The results of this simulation are validated by comparing the depth of the simulated pits and experimental samples. Subsequently, the simulation is conducted for 48 months on a compressor having pits, and the results are compared to the experimental ones.

### 2. METHODOLOGY

This section presents the simulation of pitting corrosion in chloride medium using COMSOL software. The goal is to calculate the depth of the developing pit. The results of the simulation are then validated by the experimental results. For this simulation, the following is considered as input to the COMSOL software.

### 2.1. Application of mechanical specifications

The required physical and mechanical specifications in Table 1 are applied to the sample in the software.

### 2.2. Loading and mechanical boundary conditions

The most important forces acting on the blade include centrifugal and aerodynamic forces. The angular velocity of the rotor corresponding to the rated speed at full load is

Copyrights for this article are retained by the author(s) with publishing rights granted to Amirkabir University Press. The content of this article is subject to the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-NC 4.0) License. For more information, please visit https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.



Table 1. Physical and mechanical specifications of Custom 450alloy [6, 7]

Fig. 1. Von Mises stress distribution in the blade (units in Pa)

5163 rpm, which is equivalent to 540.7 rad/s [32-33]. The aerodynamic forces are applied as a distributed load on the blade surface.

 $\tau$  is the torsion moment resulting from the air circulation around the blade, which runs along the longitudinal axis of the blade. To produce a torsion moment of 116.6 Nm [8-9], two opposing remote forces are applied so that the coupling resulting from the two forces is equal to 116.6 Nm. Since a trapezoidal distribution of the loads is applied to the blade, the non-uniform trapezoidal pressure on the section is also considered. The pressure distribution on the uppermost and lowermost parts of the concave surface of the blade is 25.22 and 16.24 KPa, respectively [9].

#### **3. RESULTS AND DISCUSSION**

To study and show the effect of stress concentration at the site of the corrosion pit, the pits causing cracking in the blade of the first stage of the gas turbine compressor are simulated. Fig. 1 shows the von Mises stress distribution under actual operating conditions of the compressor (chloride medium) in the COMSOL software. According to Fig. 1, the presence of pits causes a stress increase of about 130 MPa at the pit site compared to the blade without pits. The area between the two pits with stress of about 180 MPa shows the interaction between the two pits under the operating conditions of the compressor blade. Two hemispherical pits develop at the point of maximum stress, which join together and cause cracking.



Fig. 2. Joining pits A and B after 4 months



Fig. 3. Comparison of pit depth between experimental and numerical results

The pits A and B develop and join together, forming an equivalent pit. Fig. 2 shows how the pits join after 4 months.

To validate the simulation results of pitting corrosion on the blade with the experimental results, the depth of the pits for different times can be determined by examining the development process of the pits. Fig. 3 compares the pit depth development for the blade simulated with the COMSOL software and the experimental data in [10] under the operating conditions of the gas turbine. According to Figure 3 the validation error is small and thus, the results of this study agree well with the experimental results.

### 4. CONCLUSION

In this study, numerical investigations of pitting corrosion under actual operating conditions of the gas turbine compressor were conducted. The stoichiometric equations governing the corrosion of the Custom 450 alloy in chloride medium were derived and applied to the models. The results of this simulation were validated by comparing the depth of the simulated pits and the experimental results. The results are summarized as follows.

1. Stress concentration and stress interaction around the pits are the two mechanical reasons for the development of the pits towards each other. Under corrosion, the pits join together and form an equivalent pit.

2. The presence of the pits caused a stress increase of about 130 MPa compared to the blade without pits. The area between the two pits with stress of about 180 MPa showed the

interaction between the two pits in the operating conditions of the compressor blade.

3. The simulation was performed for 48 months on a compressor blade with pits. There was a good agreement between the simulation results and the results from the turbomachinery laboratory of the Texas A&M University.

### **REFERENCES**

- R. Haskell, Gas turbine compressor operating environment and material evaluation, in: Turbo Expo: Power for Land, Sea, and Air, American Society of Mechanical Engineers, 1989, pp. V005T011A002.
- [2] E. Poursaeidi, H. Bakhtiari, Fatigue crack growth simulation in a first stage of compressor blade, Engineering Failure Analysis, 45 (2014) 314-325.
- [3] D. McAdam, G. Gell, Pitting and its effect on the fatigue limit of steels corroded under various conditions, Journal of the proceedings of the American Society for Testing Materials, 41 (1928) 696-732.
- [4] A. Turnbull, L. Wright, L. Crocker, New insight into the pit-to-crack transition from finite element analysis of the stress and strain distribution around a corrosion pit, Corrosion Science, 52(4) (2010) 1492-1498.
- [5] D. Horner, B. Connolly, S. Zhou, L. Crocker, A. Turnbull,

Novel images of the evolution of stress corrosion cracks from corrosion pits, Corrosion Science, 53(11) (2011) 3466-3485.

- [6] O. Pedram, E. Poursaeidi, An outrun competition of corrosion fatigue and stress corrosion cracking on crack initiation in a compressor blade, International Journal of Engineering, 27(5) (2014) 785-792.
- [7] Salarvand, A., Poursaiedi, E., & Azizpour, A., Probability Approach for Prediction of Pitting Corrosion Fatigue Life of Custom 450 Steel. *International Journal of Engineering*, 31(10), 1773-1781, 2018.
- [8] Poursaeidi, E., Arabloo, M., Mohammadi Arhani, M. R. "Analysis of create Cracks in the first stage of compressor blade Turbines of the Second Refinery Power Plant Unit", *South Pars Gas Complex Company (Phase 2 and 3)*, 2010 (In Persian).
- [9] E. Poursaeidi, A. Babaei, M.M. Arhani, M. Arablu, Effects of natural frequencies on the failure of R1 compressor blades, Engineering Failure Analysis, 25 (2012) 304-315.
- [10] [10] D. Linden, Long Term Operating Experience With Corrosion Control In Industrial Axial Flor Compressors, in: Proceedings of the 40th Turbomachinery Symposium, Texas A&M University. Turbomachinery Laboratories, 2011.

### HOW TO CITE THIS ARTICLE

Y. Mollapour, E. Poursaeidi, Simulation of Pitting Corrosion on Gas Turbine Compressor Blade, Amirkabir J. Mech Eng., 53(10) (2022) 1203-1206.

**DOI:** 10.22060/mej.2021.19342.7003

This page intentionally left blank

نشريه مهندسي مكانيك اميركبير



نشریه مهندسی مکانیک امیرکبیر، دوره ۵۳ شماره ۱۰، سال ۱۴۰۰، صفحات ۵۱۲۳ تا ۵۱۴۰ DOI: 10.22060/mej.2021.19342.7003

# شبیهسازی خوردگی حفرهای روی پرهی کمپرسور توربین گازی

يوسف ملاپور، اسماعيل پورسعيدى\*

گروه مهندسی مکانیک، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

تاریخچه داوری: دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۱۴ بازنگری: ۱۴۰۰/۰۳/۰۳ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۹ ارائه آنلاین: ۱۴۰۰/۰۴/۰۳

> کلمات کلیدی: آلیاژ کاستوم ۴۵۰ خوردگی حفرهای نرمافزار کامسول ترک خوردگی تنشی پرهی کمپرسور

خلاصه: پرههای متحرک ردیف اول چهار کمپرسور جریان محوری توربین گازی به دلیل وجود اجزای خورنده در محیط و افزایش امکان ایجاد حفره روی پرهها بهطور ناگهانی شکسته شدند. در این پژوهش به بررسی عددی و آزمایشگاهی خوردگی حفرهای روی پرهی کمپرسور توربین گازی در شرایط کارکرد واقعی پرداخته میشود. بررسیهای میکروسکوپ الکترونی روبشی و شکستنگاری پرهی شکسته شده، نشان داد که حفرهها تحت مکانیزم ترک خوردگی تنشی بههم متصل شده و یک حفرهی بزرگتر را تشکیل دادهاند که این موجب کاهش بیشتر زمان واماندگی شده است. حفرههای موجود روی پره، با نرمافزار کامسول شبیه سازی و تحت نیروهای وارده تحلیل شده است. حفرهها به یکدیگر متصل شده و به ترک خوردگی تنشی تبدیل میشود و با عنایت به خورندگی محیط، مکانیزم خصتگی خوردگی نیز فعال میشود. ناحیهی تمرکز تنش در حفرهها واضح است که محل شروع ترک خوردگی تنشی و خستگی خوردگی میباشند. وجود حفرههای روی پره، باعث افزایش تنش برابر ۱۳۰ مگاپاسکال نسبت به پره بدون حفره شده است. نتایج بدست آمده مطابقت مناسبی با

### ۱– مقدمه

وقتی هوا وارد کمپرسور میشود، دمای آن طی تراکم بالا میرود. محاسبات نشان میدهد قطرات کوچک قبل از اینکه شروع به بخار شدن کنند، به اندازهی میکرون رشد میکنند. این قطرات بر روی پرهها پرتاب میشوند. سرانجام، قطراتِ بزرگ بر روی پره تشکیل میشوند و توسط نیروهای آیرودینامیکی از جا برداشته میشوند و به جلوتر، داخل کمپرسور حرکت میکنند. محاسبات جزیی این روند بسیار سخت است اما مشاهدات میدانی نشان میدهد که مقدار کمی از رطوبت، تا طبقه هشتم کمپرسور به شکل مایع باقی میماند که موجب خوردگی میشود [۱]. خوردگی حفرهای نوعی خوردگی موضعی میباشد که باعث ایجاد حفرههای کوچک در فلزات میشود. "یوباد حفره یک شکل مضر خوردگی است و روی سطوحی اتفاق \*نویسنده عهدهدار مکاتبات: epsaeidi@znu.ac.ir

میافتد که مقاومت به خوردگی آن کم باشد. خوردگی حفرهای در طبیعت بسیار پیچیده است، زیرا لایهی اکسیدی بر روی فلزات مختلف تشکیل می شود و هر یک از دیگری در هدایت الکتریکی، تخلخل، ضخامت و وضعیت هیدراسیون متفاوت می باشد [۲].

آدام<sup>۱</sup> و گیل [۳] اولین بارمشاهده کردند که این حفرهها موجب افزایش تمرکز تنش محلی شده و ترکها از آنها ایجاد شده است. تورن بال<sup>۲</sup> و همکاران [۲–۴] در تلاش برای مدلسازی و پیشبینی رفتار ترک خوردگی تنشی ایجاد شده از حفرهی خوردگی بودند. پیشگویی تکامل ترک خوردگی تنشی از حفرهها و رشد بعدی، یک چالش اصلی است که شامل مراحل رشد حفره، انتقال به ترک خوردگی تنشی و رشد ترک در دامنهی کوچک و بزرگ میباشد.

کی ای موقوق مؤلفین به نویسندگان و حقوق ناشر به انتشارات دانشگاه امیر کبیر داده شده است. این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License) یو ای کی ای موان گرفته است. برای جزئیات این لیسانس، از آدرس https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode دیدن فرمائید.

<sup>1</sup> McAdam 2 Turnbull

ایجاد ترک خوردگی تنشی معمولاً از جریان پلاستیک موضعی نتیجه می شود. اگر چه ترک خوردگی تنشی به مکانیزم رشد ترک وابسته است، انتشار پایدار می تواند تحت تأثیر مستقیم با توزیع تنش موضعی در نوک ترک قرار گیرد. بر اساس کار کندو<sup>۱</sup> [۸] عمق حفره باید بیشتر از عمق آستانه برای شروع ترک و همچنین نرخ رشد ترک باید بیشتر از نرخ رشد حفره باشد.

جین ما<sup>۲</sup> و همکاران [۹] رشد حفرههای خوردگی ایجاد شده در سولفید منگنز<sup>۳</sup> برای فولاد آ–<sup>۹</sup>۵۳۷ طی خستگی خوردگی را بررسی کردند. یکی از مکانیزمهای شکست برای خستگی خوردگی، آن است که ترک از حفره شروع به رشد میکند. یک نمونهی ساده با تکیهگاه گیردار از یک سو و از سوی دیگر نیروی یکنواخت کششی، در نرمافزار آباکوس<sup>۵</sup>، مدل شده است. تنش و کرنش در دهانه و عمق حفره در راستای عمود بر محور بارگذاری بحرانی شده است. تأثیر تداخل و برهم کنشِ دو حفرهی نیمبیضویِ عمودی و افقی، برای تنش مایزز، تنش هیدروستاتیکی و کرنش پلاستیک معادل<sup>2</sup>، نشان داده شده است. تأثیر دو حفرهی افقی بر هم، موجب ایجاد حوزهی تنش بحرانی شده است.

با وجود خوردگی، شکست خستگی بر اثر تقابلهای مکانیکی-شیمیایی سریعتر اتفاق میافتد. به خوبی شناخته شده است که تغییر شکل پلاستیک به انحلال پذیری آندی فلزات سرعت میبخشد و سرعت ایجاد ترک خستگی خوردگی و انتشار آن را زیاد میکند.

ماهانتی<sup>۷</sup> و همکاران [۱۰] مروری بر مدلسازی ترک خوردگی تنشی یا خستگی، برای اجزاءِ سیستم سرمایشی راکتور آب سبک انجام دادند. همانطور که اشاره شد، یک مدل خاص کامل برای پیشبینی ترک خوردگی تنشی ارائه نشده است. بیشتر این مدلها بر اساس تجربه میباشد. به هر حال، مدلهای تجربی فقط در محدودهی پارامترهای عملی، کاربرد دارند و باید با احتیاط تعمیم داده شوند. به علاوه مدل تست گرفته شده از یک جنس، مواد خاص و شرایط خاص محیطی است که متفاوت با مدل دیگر است. به منظور بررسی صحت مدلهای تجربی موجود برای مواد و محیطهای خاص و

رسیدن به مدلهای جدید، برنامههای تست مقیاس بزرگ فراوان در آزمایشگاههای تحقیقاتی مختلف رهبری می شود.

یکی از اولین مدلهای ترک خوردگی تنشی توسط اندرسون و فورد<sup>۸</sup> [۱۱] ارائه شده است. بر اساس کار آنها، نرخ ترک خوردگی تنشی به نرخ انحلال در نوک ترک، یعنی جایی که اکسید پایدار با افزایش کرنش در ماتریس یا مواد پایه پاره میشود، بستگی دارد. لایهی اکسیدی متناوباً پاره و دوباره ایجاد میشود. این تناوب، به نرخ کرنش در ماتریس پایه بستگی دارد. بنابراین این مدل نه تنها برای ترک خوردگی تنشی، بلکه برای خستگی خوردگی نیز، کاربرد دارد. فورد و اندرسون مدل انحلال مسیر فعال و پارگی لایه را بر اساس مشاهدات تجربی و استفاده از معادلهی فارادی محلول اکسیدی تحت خوردگی شیمیایی خالص، پیشنهاد دادند. هال<sup>۹</sup> [۱۲] مدل فورد را نقد کرد و ادعا کرد نرخ کرنش در نوک ترک وابسته به زمان است.

یکی از مدلهای اولیه برای رشد ترک خوردگی تنشی برای اجزای راکتور آب سبک توسط گرود و گاربر ۲۰ [۱۳] پیشنهاد شد. آنها یک مدل تجربی برای تخمین زمان ایجاد ترک خوردگی تنشی و رشد تا رسیدن به اندازهی قابل شناسایی پیشنهاد کردند که در آن نرخ رشد ترک وابسته به کرنش الاستیک و پلاستیک نوک ترک است.

دادههای آزمایشگاهی بر رشد ترک خوردگی تنشی و در نمونه ی لوله با آلیاژ ۶۰۰ توسط مکیلری<sup>۱۱</sup> و همکاران [۱۴] ارائه شده است. اسکات<sup>۱۲</sup> [۱۵] بر اساس همین دادههای آزمایشی، یک مدل تجربی برای ترک خوردگی تنشی آلیاژ ۶۰۰ ارائه داده است. در این مدل نرخ رشد ترک وابسته به فاکتور شدت تنش میباشد. بعدها فوستر<sup>۱۲</sup> و همکاران [۱۶] یک مدل کلیتر بر اساس دماهای متغیر و فاکتور شدت تنش پیشنهاد کردند. در مقایسه با مدل اسکات، اسمیلوسکا و رباک<sup>۱۴</sup> (۱۹۹۶) [۱۷] یک مدل تجربی ارائه دادند که نرخ رشد ترک تنها وابسته به فاکتور شدت تنش نیست و بلکه به کار سختی و پی-اچ<sup>۵۱</sup> نیز بستگی دارد. مدل تخمینی برای آلیاژ ۶۰۰ دمای ۲۳۰ درجه سانتیگراد، با کار سختی خمشی است و برای نوعی کار سخت دیگر متفاوت خواهد بود.

9 Hall

- 11 Mcilree
- 12 Scott 13 Foster
- 14 Rebat and Smilowska
- 15 pH

1 Kondo

Jin Ma
 MnS

- 4 A537
- 5 ABAQUS
- 6 PEEQ
- 7 Mohanty

<sup>8</sup> Anderson and Ford

<sup>10</sup> Garud and Garber

در موسسهی تحقیقات شکست<sup>۱</sup>، ایسون<sup>۲</sup> و همکاران [۱۸] یک مدل اف-آر-آی" برای ترک خوردگی تنشی برای فولاد زنگ نزن ۳۰۴ در راکتورهای جوشش آب، ارائه دادند. این مدل، توسعهی مدل معروف فورد و اندرسون میباشد که تأثیر نرخ کرنش محلی ترک در حال رشد، در مواد سخت شده با آن اضافه شده است.ترکیب ملاحظات الکتروشیمیایی و وابستگیهای نرخ کرنش نوک ترک بر بارگذاری، خصوصیات کششی مواد، اندازهی ناحیهی پلاستیک و تعیین صریح نرخ رشد ترک در تخمین نرخ کرنش از مواردی است که در مدل اف-آر-آی نسبت به مدل فورد بسط و گسترش داده شده است.

هیوراکی ماسودا<sup>۴</sup> [۱۹] فولاد زنگ نزن ۳۰۴ را در دمای ۳۴۳ کلوین با رطوبت نسبی ۲۸٪ به انضمام قطرات منیزیم کلرید مورد تست ترک خوردگی تنشی قرار دادند و مشاهدات میکروسکوپی نشان داد که ترک از حفره شروع شده است. مکانیزم ایجاد ترک را به صورت زیر توضیح داد: ۱) ترک از کنار حفره ایجاد می شود. ۲) ترکهای جدا از هم کنار نوک ترک اصلی پیدا میشوند. ۳) قسمت پتانسیل بسیار منفی کنار نوک ترک قرار دارد. ۴) توزیع قسمت پتانسیل منفی با زمان تغییر می کند. ۵) یک رابطه واضح و روشن بین قسمت پتانسیل منفى و قسمت تغيير شكل لغزشي و قسمت خورده شده وجود ندارد. ۶) پتانسیل سطح ترک نسبت به قسمتهای دیگر منفی تر است. ۷) عمق حفره و ضخامت ترک با افزایش زمان، توسط انحلال آندی، افزایش میباشد. ۸) عکس العمل کاتدی ممکن در این محیط، تولید هیدروژن است. از این رو، نتیجه گرفت که علت ایجاد ترک، ترد شدن هیدروژنی است. حفره به عنوان ایجاد کنندهی یک محل برای تمرکز هیدروژن و تنش عمل میکند. عکسالعمل کاتدی که با حرکت هیدروژن ایجاد شده است، نقش مهمی در ایجاد ترک ایفا میکند. وانگ<sup>2</sup> و چنگ<sup>۷</sup> [۲۰] عمق، قطر و مکان حفرهها در فولاد ایکس-۸۰۸ استحکام بالا را بهصورت کمی بهروش اندازه گیری نویز جریان الکتروشیمیایی و میکروسکوپ لیزر روبشی در محلول هوادهی شدهی

سدیم کلرید مورد بررسی قرار دادند. ارلیکوسکی ٔ و همکاران [۲۱] روشى براى تفكيك مراحل مختلف فرايند خوردكي حفرهاى فولاد زنگ نزن ۳۰۴ در محیط آهن کلرید'' ارائه کردند. اندازه گیریها با استفاده از طیفسنجی امیدانس الکتروشیمیایی گالوانودینامیک انجام شد.

لو<sup>۱۲</sup> و همکاران [۲۲] تأثیر عملیات ایجاد تنش یسماند در لایههای مختلف توسط لیزر، مورفولوژی حفرهها در محلول خوردگی استاندارد و مقاومت خوردگی الکتروشیمیایی فولاد ۴۱۴۵<sup>۱۳</sup> را با آزمایش خوردگی حفرهای، قطبش پتانسیودینامیک و مشاهدات میکروسکوپ الكتروني روبشي مورد بررسي قرار دادند. نتايج نشان داد عمليات ليزر زنی موجب تقویت مقاومت خوردگی حفرهای می شود.

ژانگ<sup>۱</sup> و همکاران [۲۳] مکانیک فرویاشی<sup>۱۵</sup> و استحکام نهایی یک صفحه بهصورت آزمایشگاهی با نمونههایی که سوراخهای دایرهای شکل به عنوان حفره داشت، بررسی کردند. مجموعه ای از آزمایشهای فشرده بهمنظور مشاهدهی تأثیر خوردگی حفرهای انجام شد. محل، قطر و عمق حفره برای محاسبهی تأثیر حفره بر استحکام نهایی بررسی شد. نتایج آزمایشها بارگذاری ثابت، پاسخ کرنش و استحکام نهایی تحلیل شد. مشخص شد حجم حفرهدار شدن و حجم از دست رفته موجب كاهش استحكام نهايي مي شود.

تیان ۲ و همکاران [۲۴] خوردگی الکتروشیمیایی و رفتار ترک خوردگی تنشی فولاد ای-۶۹۰<sup>۱۷</sup> را در آب دریا بهصورت مصنوعی حاوی تیوسولفات ۸۰ بررسی کردند. اسیدی بودن آب دریا و تیوسولفات موجب افزایش جریان کاتدی میشود. تردی هیدروژنی در مقادیر کم و خوردگی حفرهای در مقادیر زیاد تیوسولفات موجب ترک در فولاد می گردد. برای حفرهدار شدن از آزمون های الکتروشیمیایی یتانسیل مدار باز و یتانسیو دینامیک استفاده شد. برای تشخیص ترکیبات شیمیایی و محصولات خوردگی از پراش اشعهی ایکس<sup>۱۹</sup> و طیفسنجی اشعهی ایکس<sup>۲۰</sup> و برای مورفولوژی سطح از میکروسکوپ

- 10 Orlikowski
- 11 FeCl,
- 12 Lu
- AISI 4145 13
- 14 Zhang
- Damage mechanics 15 Tian
- 16 17 E690
- 18
- Thiosulfate 19
- X-Ray Diffraction (XRD) X-ray Spectroscopy (EDS) 20

- Fracture Research Institute (FRI)
- Eason 2 3
- FRI
- Hiroyuki Masuda 4
- MgCl, 5
- 6 Wang
- Cheng 8 X80
- Electrochemical Current Noise (ECN)

روبش لیزری کانفوکال برای نمونهی کششی نرخ کرنش آرام<sup>،</sup> بهره گرفتند.

سلطانی و ملچرز<sup>۲</sup> [۲۵] بر روی سطوح خارجی لولههای چدنی که بیش از ۱۲۹ سال در خاک رس دفن شد، مجموعهای از حفرهها با عمق مشابه مشاهده کردند. بر اساس تجربه برای هر نوع خاک رشد حفرهها در عمق دارای مقدار مشخصی است که با کاهش پی- اچ افزایش مییابد. این یافتهها با پتانسیل الکتروشیمیایی حفرهدار شدن تفسیر میشود و با حفرهها روی فولاد در شرایط خوردگی دریایی مقایسه میشود. بر این اساس مدلی برای عمق بیشینهی حفره در نظر گرفته شد.

در سالهای اخیر شبیهسازی فرایندهای خوردگی در قطعات در فرایندهای صنعتی به منظور تخمین و پیشبینی حوادث قبل از وقوع، کارایی زیادی داشته است. سوهایلا صالح [۲۶] به بررسی انتشار یک حفره در فولاد کربنی در اثر فعل و انفعالات شیمیایی و الکتروشیمیایی با ارائهی یک مدل دوبعدی برای پیشبینی تکامل حفره پرداخت. یازده ذره در محیط آبی محلول سدیم کلرید و دو ذره در مدل منظور و با استفاده از نرمافزار کامسول<sup>۳</sup> معادلات برای نرنست-یلانک<sup>۴</sup> برای انتقال جرم و تغییرات پتانسیل حل شدند. همچنین از مدلهای چندگانه فیزیکی<sup>۵</sup> که شامل حرکت مرزدانهها بود، برای پیشبینی شکل حفره استفاده شد. نتایج مطالعه نشان داد مدل توانایی شناسایی مهاجرت ذرات یونی، گذار فعال و غیرفعال، شناسایی ذرات رسوبی، حرکت مرزدانهها و در نهایت شکل حفره در زمان مشخص را دارد. ويجاياراقاوان ٌ و همكاران [٢٧] مكانيسم خوردگي آلياژ منيزيم ٌ را بر پایهی مدلسازی فیزیکی شیمیایی بررسی کردند. از دادههای فیزیکی و شیمیایی آزمایشگاهی مثل استحکام، خستگی، زمان واماندگی، نرخ خوردگی، قطبیت، پی- اچ الکترولیت به عنوان ورودی برای نرمافزار المان محدود آباكوس استفاده شد. برای شبیهسازی نیز از مدل خرابی مواد ترکیبی تغییر یافته استفاده شد<sup>۸</sup>. دادههای خروجی نرمافزار، ورودی الگوریتم ژنتیک در استخراج یک فرمول محاسباتی بهینه برای يافتن بهترين شرايط كاركرد آلياژ ميباشد.

Slow Strain Rate Tensile (SSRT)

1

- <sup>4</sup> <sup>2</sup> Nernst-Planck equation
  <sup>5</sup> Multiphysic
- 5 Multiphysic6 Vijayaraghavan
- 7 AZ31

پدرام و پورسعیدی [۲۸] به تخمین عمر پرهی کمپرسور با در نظر گرفتن زمان ایجاد و رشد حفرهی خوردگی و تبدیل به ترک خوردگی تنشی و نرک خستگی و در نهایت واماندگی، پرداختند. پورسعیدی و پدرام [۲۹ و ۳۰] ایجاد ترک خوردگی تنشی و ترک خستگی از حفرهی خوردگی را در پرهی کمپرسور با جنس آلیاژ کاستوم ۴۵۰۹، با استفاده از تصاویر میکروسکوپ الکترونی روبشی' و محاسبهی فاکتور شدت تنش بررسی کردند. شبیهسازی پرهی کمپرسور با وجود حفرهی خوردگی با استفاده از نرمافزار آباکوس برای مطالعهی مقدار توزیع تنش در حفرهی خوردگی در شرایط کارکرد پره نیز انجام شد. ملایور و همکاران [۳۱] با استفاده از نرمافزار کامسول<sup>۱۱</sup>، فرایند خوردگی حفرهای آلیاژ کاستوم ۴۵۰ را در محلول استیک اسید و استات سديم شبيهسازى كردند و تغييرات غلظت يونها، پتانسيل و چگالی جریان را بر حسب عمق حفرهی خوردگی بدست آوردند. یدرام و همکاران [۳۲] رفتار حفرهدار شدن آلیاژ کاستوم ۴۵۰ را با استفاده از آزمایشهای الکتروشیمیایی و ادی کارنت<sup>۱۲</sup>، بررسی کردند. همچنین به محاسبهی زمان و پتانسیل حفرهدار شدن و اندازه گیری عمق حفره يرداختند.

محاسبه یتنش و کرنش در حفرهها و اطلاع از زمان بیشینه ی مقدار آن نقش بسیار مهمی در تبدیل حفره به ترک و واماندگی دارد. در هیچ یک از کارهای گذشته تأثیر همزمان محیط خورنده و نیروهای مکانیکی بر روی رشد حفره بررسی نشده است. در کار حاضر واکنشهای شیمیایی روی سطح فلز شناسایی و معادلات استوکیومتری مربوط به آن استخراج شد. با در نظر گرفتن تأثیر همزمان محیط خورنده و نیروهای وارده به پره، به بررسی توزیع تنش روی پره کمپرسور توربین گازی پرداخته شده است.

# ۲- آزمایشها و مشاهدات

واحد نیروگاه مجتمع گاز پارس جنوبی دارای یک توربین با سیکل بخار و چهار عدد توربین گازی در واحدهای ۲ و ۳ مجتمع گاز پارس، با کارکردی کمتر از یک دهه میباشد. توربین گازی جی-تی-جی-دی<sup>۱۲</sup> این نیروگاه به دلیل واماندگی ناگهانی و تخریب کامل کمپرسور

Melchers

<sup>3</sup> COMSOL Multiphysics

<sup>8</sup> Modified constitutive material damage model

<sup>9</sup> CUSTOM 450

<sup>10</sup> SEM

<sup>11</sup> COMSOL Multiphysics

<sup>12</sup> Eddy current13 GTG D



شکل ۱. پرهی شکسته شدهی ردیف اول کمپرسور توربین گازی جی-تی-جی-دی Fig. 1. Broken blade of the first row of the GTG D gas turbine compressor



شکل ۲. نمونه پره شکسته شده توربین جی-تی-جی-دی، (۱) سمت مقعر، (۲) سمت محدب Fig. 2. Broken blade sample of GTG D turbine, (1) concave side, (2) convex side

ردیف اول کمپرسور توربین گاز جی-تی-جی-دی را نشان میدهد. نیمهی سمت لبهی فرار دارای علایم خستگی میباشد و کاملاً از ضربات ثانویه مصون مانده است. نیمه سمت لبه حمله بخش شکست نهایی پره میباشد، هرچند که گوشه سمت لبه حمله در اثر برخورد سایر قطعات شکسته شده، دچار شکست ثانویه شده است. ارتفاع میانگین شکست این پره از پلت فورم<sup>۵</sup> معادل ۶۲ میلیمتر میباشد. با استناد به نمونه پرهی شکسته شدهی موجود، نقطه آغازین ترک از

از مدار خارج شد (شکل ۱). روتور این نوع توربین به وزن ۱۱۳۶۳ کیلوگرم از نوع تکمحوری<sup>۱</sup> بوده و متشکل از ۱۷ ردیف<sup>۲</sup> دیسک کمپرسور و سه ردیف دیسک توربین در دو طرف روتور میباشد. در مجاورت دریا قرار داشتن این واحد نیروگاهی باعث شده که پرههای کمپرسور در معرض خوردگی قرار گیرند. شکل ۲ سمت مقعر<sup>۳</sup> و محدب<sup>1</sup> یرهی شکسته شدهی متحرک

I Single Spool

<sup>2</sup> Stage

<sup>3</sup> Concave side

<sup>4</sup> Convex side

<sup>5</sup> Platform

سمت مقعر (سمت فشاری<sup>۱</sup>) بوده و با رشد ترک به سمت لبه فرار و راه به در شدن ترک باعث ناپایداری نیمه فوقانی ایرفویل پره شده و در نهایت رشد ترک به حد بحرانی رسیده و گسیختگی ناگهانی در نیمهی سمت لبهی حملهی ایرفویل رخ داده است.

بهمنظور یافتن پارامترهای مورد نیاز، آزمایشها و بررسیهایی و شامل بازرسی ظاهری، اندازه گیری وزن، تحلیل شیمیایی و شکستنگاری در پژوهش گذشته [۳۰] صورت گرفت. بهمنظور بررسی ریزترکهای سطحی، وضعیت حفرات و تعیین مشخصات آسیبهای سطحی موجود بر روی پرهها نمونههایی از موقعیتهای مختلف پره تهیه شد. ترکیب شیمیایی پرهها با استفاده از روش آزمایشگاهی تعیین گردید. نتیجهی حاصل بهصورت درصد وزنی عناصر مختلف در مرجع [۳۰] ارائه شده است. معادل آ-آی-اس-آی<sup>۲</sup> این ترکیب فولادهای زنگنزن مارتنزیتی تمپر شده با استحکام بالا و مقاومت به خوردگی نسبتاً زیاد میباشد. تحلیل شیمیایی توسط میکروسکوپ الکترونی نشان داد که در محلهای حفرات مقادیر زیادی عناصری نظیر گوگرد، کلر و سدیم وجود دارد. در مرجع [۳۰] تحلیل شیمیایی پره شکسته شده به صورت درصد وزنی عناصر شده ارائه شد.

در این پژوهش برای بررسی رشد خوردگی حفرهای، نمونه مورد بحث در پژوهش گذشته [۳۰] در نظر گرفته شد. جهت رویت بهتر نقاط شروع ترک و همچنین بررسی احتمال وقوع پدیده ی ترک خوردگی تنشی از حفره ی خوردگی نمونه ی مدنظر، ترک بسیار کوچکی بهعنوان ترک خوردگی تنشی در شکل ۳- الف ارائه شد. شکل ۳- ب نحوه ی به هم پیوستن دور حفره ی معاور را تحت مکانیزم شکل ۳- ب نحوه ی به هم پیوستن دور حفره ی معاور را تحت مکانیزم می دهد. حفره ها در محل منشأ ترک اولیه که مکان ایجاد ترک خوردگی تنشی و ترک نیم بیضوی خستگی بزر گتر است، قرار دارند. در شکل ۳- ب به ترتیب نصف طول اقطار عمودی و افقی حفره ی نیم بیضی برابر ۱۵ و ۲۰ میکرون است.

## ۳- شبیهسازی عددی

در این بخش روند شبیهسازی خوردگی حفرهای در محیط کلریدی با استفاده از نرمافزار کامسول تشریح شد. هدف، محاسبهی



شكل ٣. نمايي از مركز نيمه بيضي كوچك سطح پره با بزرگنمايي ١١٢٣ به روش ميكروسكوپ الكتروني روبشي [٢] Fig. 3. View of the center of a small semi-oval blade surface with 1123 magnification by SEM method [2]

توزیع تنش اطراف حفره و بررسی چگونگی رشد آن میباشد. برای این شبیهسازی، موارد ذیل به عنوان ورودی به نرمافزار کامسول در نظر گرفته شد.

۳-۱- مدلسازی و اعمال مشخصات مکانیکی
 مدل اولیهی مسئله که شامل ایرفویل و پایهی آن است، در نرمافزار
 سالیدورکز<sup>۳</sup> ایجاد و به نرمافزار کامسول وارد شد. خصوصیات فیزیکی
 و مکانیکی مورد نیاز در جدول ۱ به قطعه در نرم افزار اعمال شد.

## ۲-۳- وارد کردن معادلات استوکیومتری

از رابط توزیع جریان ثانویه<sup>۴</sup> برای ایجاد شرایط محیط کلریدی و از رابط مکانیک سازه<sup>۵</sup> برای اعمال شرایط مکانیکی استفاده شد. رابط شبیهسازی الکتروشیمیایی، قابلیت کوپل شدن با آنالیزهای مکانیکی

Pressure side

<sup>2</sup> AISI

<sup>3</sup> Solidworks

<sup>4</sup> Secondary current distribution

<sup>5</sup> Structural mechanics

تنش تسلیم (مگاپاسکال)	ضريب پواسون	مدول الاستیسیته (گیگاپاسکال)	چگالی (کیلوگرم بر متر مکعب)	نام
1.8.	•/۲٩	۲۰۰	۷۸۰۰	کاستوم ۴۵۰

جدول ۱. خواص فیزیکی و مکانیکی آلیاژ کاستوم ۴۵۰ [۳۳ و ۳۴]. Table. 1. Physical and mechanical properties of CUSTOM 450 alloy [33, 34].

را دارد. برای شبیه سازی خوردگی حفره ای، به دلیل وجود همزمان تنش و محیط خورنده، دو رابط ذکر شده ترکیب شد. معادلاتی که در این فرآیند رخ می دهند به سه دسته یزیر تقسیم می شوند [۳۸–۳۵]. در این معادلات کا<sup>۱</sup> ثابت تعادل واکنش استوکیومتری می باشد.

الف- معادلات مربوط به حفرهدار شدن عنصر اصلی یعنی صرفاً آهن و ایجاد محصولات یونی با توجه به واکنش گرها در معادلات.

ب- معادلات مربوط به حفرهدار شدن عنصر اصلی یعنی صرفاً آهن و ایجاد رسوب علاوه بر محصولات یونی با توجه به واکنش گرها در معادلات.

پ- معادلات مربوط به حفرهدار شدن کاستوم ۴۵۰ و ایجاد رسوب علاوه بر محصولات یونی با توجه به واکنش گرها در معادلات.

۳-۲-۱- معادلات مربوط به حفرهدار شدن آهن با تشکیل محصولات یونی

یون آهن با آب و یون کلر واکنش میدهد. آب و سدیم کلرید نیز تجزیه میشوند.

$$Fe^{2+}(aq) + Cl^{-}(aq) \rightarrow FeCl^{+}(aq) \quad K_1 = 2$$
(1)

 $Fe^{2+}(aq) + H_2O(l) \rightarrow FeOH^+(aq) + H^+(aq)$   $K_2 = 1.63 \times 10^{-7}$  ( $\Upsilon$ )  $K_3 = 10^{-8}$ 

$$H_2O(\mathbf{l}) \to H^+(\mathbf{aq}) + OH^-(\mathbf{aq}) \tag{(7)}$$

$$NaCl(s) \rightarrow Na^+(aq) + Cl^-(aq) \qquad K_4 = 357607 \qquad (\ensuremath{\mathfrak{s}})$$

موارد زیر برای معادلات (۱) تا (۴) قابل بیان است: با توجه به این که ثابت تعادل معادله (۱) بزرگتر از ثابت تعادل معادله (۲) میباشد، مقدار آهن کلرید یک بار مثبت موجود در محلول بیشتر از آهن هیدروکسید یک بار مثبت خواهد بود.

با توجه به تولید یون هیدروکسید مقدار پی-اچ محلول به مرور افزایش مییابد. در محلول سدیم کلرید ۳/۵ درصد وزنی، غلظت یون سدیم با یون کلرید برابر و طبق رابطهی (۵) بدست میآید:

$$[Na^{+}] = [Cl^{-}] = \frac{3.5}{58.5} \times \frac{1 \,\text{mol}}{100 \,\text{ml}} \times \frac{1000 \,\text{ml}}{1 \,\text{lit}} \times \frac{1000 \,\text{lit}}{1 \,\text{m}^{3}} = 598 \frac{\text{mol}}{\text{m}^{3}} \quad (\Delta)$$

بنابراین مقدار ثابت تعادل معادله (۴) قابل محاسبه است.

# ۳-۲-۲- معادلات مربوط به حفرهدار شدن آهن با تشکیل محصولات

یونی و رسوب 
$$K_5 = 3.6 \times 10^{11}$$
  
 $Fe^{2+}(aq) + 2Cl^{-}(aq) \rightarrow FeCl_2(s)$  (۶)

$$H_2O(1) \to H^+(aq) + OH^-(aq) \quad K_3 = 10^{-8}$$
 (Y)

$$Fe^{2+}(aq) + 2OH^{-}(aq) \rightarrow Fe(OH)_{2}(s)$$
  $K_{6} = 5.5 \times 10^{14}$  (Å)

$$4Fe^{2+}(aq) + O_2(g) + 4H_2O(l) \rightarrow 2Fe_2O_3(s) + 8H^+(aq) \quad K_7 = 5 \times 10^{30} \quad (9)$$

$$NaCl(s) \rightarrow Na^{+}(aq) + Cl^{-}(aq) \qquad K_4 = 357607 \qquad (1 \cdot)$$

موارد زیر برای معادلات (۶) تا (۱۰) قابل بیان است:

یونهای هیدروژن و کلر درون حفره موجب افزایش انحلال آندی فولاد میشود و از دوباره رویین شدن جلوگیری میکند و موجب افزایش نرخ مهاجرت یون کلر میشود. این فرایند با گذشت زمان ادامه مییابد و در نهایت به دلیل افزایش یون هیدروژن داخل حفره، پی-اچ درون حفره را کاهش میدهد.

با توجه به معادلهی (۸)، یون آهن با یون هیدروکسید واکنش میدهد و رسوب ایجاد میکند و به صورت هیدروکسید آهن از محلول خارج می شود.

با توجه به معادلهی (۹)، اکسایش بیشتر یون آهن باعث زنگ

0179

1 K

زدگی به صورت اکسید آهن میشود. ۳-۲-۳- معادلات مربوط به حفرهدار شدن کاستوم ۴۵۰ با تشکیل محصولات یونی و رسوب

مکانیزمهای مقاومت به خوردگی در فولاد زنگنزن با لایهی رویین ارتباط زیادی دارد. شکست لایهی رویین به دلیل وجود نقص در این لایه، آسیبهای مکانیکی، عدم یکنواختی در سطح فلز مانند ناخالصیها، پوستههای سطحی، رسوبات، فاز ثانویه و حضور یونهای کلرید در محیط رخ میدهد. معمولاً درصد بالای یونهای کلرید لایهی رویین را از بین میبرد. شدت حمله به درصد کلر، اسیدیته، پی-اچ و حضور اکسیژن یا سایر اکسید کنندهها بستگی دارد.

مقاومت به حفرهدار شدن با افزایش درصد کروم افزایش مییابد، اما افزودن مولیبدن به فولاد زنگنزن اثر بیشتری دارد. افزودن نیتروژن هم در افزایش مقاومت به حفرهدار شدن مؤثر است و به همین دلیل جمع آثار کروم، نیتروژن و مولیبدن به عنوان معیاری برای سنجش مقاومت در برابر حفرهدار شدن فولاد زنگنزن مورد استفاده قرار می گیرد. نام این معیار عدد شاخص حفرهدار شدن یا عدد معادل مقاومت به حفرهدار شدن<sup>۱</sup> است. شاخص حفرهدار شدن عبارت است از [۳۹]:

$$PRE_{N} = Cr\% + 3.3Mo\% + 16N\%$$
(1))

با توجه به عناصر ساختاری آلیاژ کاستوم ۴۵۰، دو عنصر کروم و مولیبدن با معادلهی (۱۱)، اشتراک دارند. پس برای نوشتن معادلات شیمیایی حفرهدار شدن این آلیاژ علاوه بر معادلات (۶) تا (۱۰)، معادلات مربوط به کروم و مولیبدن اضافه می شود.

 $4Cr(s) + 3O_2(g) \rightarrow 2Cr_2O_3(s) \tag{11}$ 

$$2Mo(s) + 3O_2(g) \rightarrow 2MoO_3(s) \tag{11}$$

$$Cr^{3+}(aq) + Cl^{-}(aq) \rightarrow CrCl_{3}(s)$$
  $K_{10} = 1.34 \times 10^{23}$  (14)

$$Mo^{3+}(aq) + Cl^{-}(aq) \to MoCl_{3}(s) \qquad K_{11} = 10^{10}$$
 (12)

موارد زیر برای معادلات (۱۱) تا (۱۵) قابل بیان است: بر اساس معادلهی (۱۱) و درصد عناصر کروم و مولیبدن در آلیاژ

کاستوم ۴۵۰، مولیبدن موجب افزایش ۱۰ الی ۱۵ درصدی مقاومت به حفرهدار شدن میشود. بهمنظور کاهش یون کلرید برای جلوگیری از تخریب لایهی رویین، یون مولیبدن با یون کلر ترکیب شده و یون کلر را بهصورت جامد مولیبدن کلرید از محلول خارج میکند.

همان طور که اشاره شد، تشکیل اکسید کروم مطابق معادلهی (۱۲) موجب مقاوم شدن آلیاژ در برابر حملههای شیمیایی می شود. بنابراین وجود اکسیژن در جلوگیری از خوردگی بیشتر الزامی است.

به واسطهی حضور یونهای کلرید در الکترولیت لایهی رویین اکسید کروم شکسته و یون کروم با یون کلر واکنش داده و بهصورت رسوب کروم کلرید، طبق معادلهی (۱۴) جزء محصولات خوردگی از محلول خارج می شود. بدین ترتیب مقاومت در برابر خوردگی کاهش می یابد.

۳-۳- نحوهی بارگذاری و ایجاد شرایط مرزی مکانیکی

نحوهی اعمال شرایط مرزی یا اولیه به طور خلاصه در جدول ۲ ارائه شده است.

# ۳-۴- نیروهای وارد بر پره

از دیدگاه تئوری مهم ترین نیروهای وارد بر پره شامل نیروی گریز از مرکز و نیروهای آیرودینامیکی است. نیروی گریز از مرکز تابع سرعت دوران روتور و شعاع دوران و جرم پرهها بوده و یک نیروی مضر برای پرهها میباشد. سرعت زاویهای چرخش روتور، با توجه به سرعت نامی در بار کامل ۵۱۶۳ دور بر دقیقه است که معادل با ۵۴۰/۷ رادیان بر ثانیه است [۴۱–۴۰].

نیروهای آیرودینامیک در اثر چرخش جریان هوا در اطراف ایرفویل پرهها ایجاد میشوند. این نیروها بهصورت بار گستردهی مقاوم بر روی سطح پرهها اعمال شد. شکل ۴ این نیروها را بهصورت شماتیک نشان میدهد. شماتیک نیروهای آیرودینامیکی مؤثر بر پرهی متحرک ردیف اول، به ترتیب در امتداد محور دوران و مماس بر محور دوران پره است. ممان پیچشی حاصل از چرخش هوا در اطراف پره، حول محور

طولی پره میباشد. برای ایجاد ممان پیچشی به میزان ۱۱۶/۶ نیوتنمتر [۴۱-۴۰]، دو نیروی دوردست و خلاف جهت یکدیگر به گونهای اعمال شد تا کوپل حاصل از این دو نیرو معادل ۱۱۶/۶ نیوتنمتر شود. در تحلیل المان محدود، معادل فشاری برآیند نیروهای

<sup>1</sup> Pitting Resistance Equivalent Number (PREN)

گزینه	بخش	جعبه ابزار	نوع شرط مرزي يا اوليه
تعريف شده توسط كاربر	الكتروليت	توزيع جريان ثانويه '	هدایت پذیری و خواص محیط
پارامتر ۶	تعاريف کلي <sup>۵</sup>	ايجاد مدل <sup>۴</sup>	وارد كردن پارامترها و معادلات
مواد <sup>۷</sup>	تعاريف كلى	ايجاد مدل	وارد کردن خواص پره
نوع بار ۱	بار مرزی <sup>۹</sup>	فيزيک^	اعمال تنشهای وارده
جابجایی و میدان سرعت <sup>۱۲</sup>	مقادير اوليه''	فيزيک	جابجایی و قیدها
آزاد۱	مرزها <sup>۱۳</sup>	فيزيک	تعيين سطوح آزاد

	جدول ۲. نحوهی اعمال شرایط مرزی یا اولیه	
Table. 2.	How to apply boundary or initial condition	ns

1-Secondary Current Distribution

2-Electrolyte

3- User defined

4- Model builder5- Global definitions

6-Parameters 1

7- Materials

8-Physics

9- Boundary Load

10-Load Type

11-Initial Values

12-Displacement and Velocity Field

13-Boundaries

14- Free



شکل ۴. شماتیک نیروی محوری و مماسی و ممان پیچشی وارد بر پره



روند رشد حفرهها میتوان برای گذشت زمانهای مختلف عمق حفرهها را بدست آورد. دادههای تجربی از محیط، شرایط کارکرد، بارگذاری، واکنشهای شیمیایی در مرجع [۴۲] موجود است. در شکل ۶- الف مقایسهی رشد عمق حفره برای پرهی شبیهسازی شده با استفاده از نرمافزار کامسول و دادههای تجربی مرجع [۴۲] در شرایط کارکرد توربین گازی صورت گرفته است. با توجه به شکل ۶- ب خطای صحتسنجی کم و نتایج این پژوهش مطابقت مناسبی مماسی و محوری اعمال گردید. از آنجایی که توزیع این بارها به صورت ذوزنقه ای به پره اعمال شد، لذا فشار وارده بر این مقطع نیز به صورت غیر یکنواخت و ذوزنقه ای در نظر گرفته شد. توزیع فشار وارد بر بالاترین و پایین ترین قسمت سطح مقعر پره به ترتیب برابر ۲۵/۲۲ و ۱۶/۲۴ کیلو پاسکال می باشد [۲ و ۴۱].

## ۳–۵– شبکهبندی مدل

در این شبیهسازی از ۱۱۳۳۸۳۹ المان دامنه، ۱۵۷۶۹۲ المان مرزی و ۷۴۳۶ المان لبه از نوع چهار وجهی مرتبه دوم<sup>۱</sup> استفاده شد. دلیل این امر وجود فیلتهای با شعاع کم بوده که عملاً امکان انتخاب نوع دیگری از المان را غیر ممکن ساخته است. المان چهار وجهی مرتبه دوم دارای ۱۰ گره میباشد و هر وجه آن از شش گره تشکیل شده است. این المان برای تحلیل تنش نسبت به المان چهار وجهی خطی بهمراتب بهتر است که در شکل ۵ نمایش داده شده است.

# ۴- نتایج و بحث

برای صحتسنجی نتایج شبیهسازی با نتایج تجربی، با بررسی

<sup>1</sup> Quadratic Tetrahedral



شکل ۵. شبکهبندی پره در محیط نرمافزار کامسول Fig. 5. Blade meshing in the COMSOL Multiphysics software



شکل ۶. مقایسهی نتایج تجربی و عددی، الف: رشد عمق حفره، ب: خطای مطلق Fig. 6. Comparison of experimental and numerical results, a: pit depth growth, b: absolute error

با نتایج تجربی دارد.

مشاهده می شود. شکل ۷- الف نشان دهنده ی توزیع تنش اصلی در بهمنظور مقایسهی مقدار تأثیر کششی هریک از بارگذاریهای 🦳 راستای محور z ، ناشی از خمش یره در اثر بار فشاری سیال میباشد. همانگونه که مشاهده میشود یک میدان تنش در نیمه پایین یره در سمت مقعر ایجاد شده است. شکل ۷- ب نشان دهندهی توزیع تنش اصلی در راستای محور Z ، ناشی از پیچش پره در اثر عملکرد ممان

فشاری و ممان پیچشی و گریز از مرکز بر روی پره، تحلیلهایی به تفكيك انجام گرديد كه نتايج اين تحليلها بهصورت توزيع تنش اصلی در جهت z (محور پره)، در شکل ۷- الف تا شکل ۷- ج



شکل ۷. توزیع تنش اصلی در راستای محور z، سمت مقعر پره، حاصل از الف: نیروی فشاری، ب: ممان پیچشی و ج: نیروی گریز از مرکز (واحدها بر حسب پاسکال میباشد) Fig. 7. Distribution of the stress along the z-axis, concave side of the blade, resulting from a: compressive force, b- tor-

Fig. 7. Distribution of the stress along the z-axis, concave side of the blade, resulting from a: compressive force, b- torsional moment and c: centrifugal force (units are in Pa)

شکل ۹- الف و شکل ۹- ب توزیع افزایش طول پره نمایش داده شده است. همانطور که مشخص است بیشترین مقدار افزایش طول پره در حدود ۰/۰۰۶۵ میلیمتر است که در ناحیه نوک پره اتفاق میافتد و این به دلیل وجود نیروی گریز از مرکز میباشد.

بهمنظور بررسی و نمایش اثر تمرکز تنش در محل حفرهی خوردگی، هندسهی حفرهی موجب ترک، شبیهسازی شده است. یکی از نکات مهم در مدلسازی حفره یا حفرهها، در نظر گرفتن مکان و اندازهی نسبی آنها است. به این معنا که نیاز نیست اندازها و فاصلههای دقیق حفظ شود. بنابراین با درنظر گرفتن فواصل نسبی و مقیاس بندی، میتوان به اندازهی واقعی مدل رسید. از آنجا که اندازهی حفرهی A و B بسیار کوچک است، ترجیح داده میشود از شبیه سازی نسبی بر اساس اندازهها در [۱] بهره جست تا تأثیرات حفرهها بر تمرکز تنش بررسی شود.

شکل ۱۰- الف توزیع تنش فون مایزز را در پره و سطح شکست (مقطعی که شکست در آن اتفاق افتاد) در محیط عادی (عاری از مواد خورنده) نشان میدهد [۳۰]. همچنین در شکل ۱۰- ب توزیع پیچشی سیال در امتداد طول ایرفویل پره میباشد. در شکل ۷- ج تنش اصلی در راستای محور Z ، ناشی از نیروی گریز از مرکز نشان داده شده است. همان طور که از مقدار تنش ها پیداست میزان تنش حاصل از نیروی گریز از مرکز بسیار بیشتر از دو نیروی دیگر است و نقش تعیین کننده در شکست پره دارد.

در این پژوهش از رسم توزیع تنش حاصل از تأثیر توأم هر سه نیرو در راستای سه محور اصلی صرفنظر شد زیرا توزیع تنش اصلی در راستای محور Z (هم جهت با نیروی گریز از مرکز) بسیار شبیه به تانسور توزیع تنش اصلی در راستای محور Z ، حاصل از نیروی گریز از مرکز، در شکل ۷- ج است و این به دلیل بالا بودن مقدار نیروی گریز از مرکز و تأثیر بیشتر آن میباشد.

شکل ۸- الف و شکل ۸- ب نیز توزیع تنش فون مایزز حاصل از تأثیر توأم نیروی فشاری و گریز از مرکز و ممان پیچشی را به ترتیب در سمت مقعر و محدب پره نشان میدهد. مقادیر تنشها در شکل ۷- ج و شکل ۸ نزدیک به هم است و این بهدلیل مقدار و تأثیر کم دو نیروی حاصل از ممان پیچشی و فشار آیرودینامیکی بر پره است. در



Fig. 8. Von Mises stress distribution on the blade surface, a- concave side, b- convex side (units are in Pa)



شکل ۹. توزیع تغییر شکل سطح پره، الف: سمت مقعر، ب: سمت محدب (واحدها بر حسب متر میباشد) Fig. 9. Deformation distribution of blade surface, a- concave side, b- convex side (units are in meters)

کلریدی باعث افزایش تنش تقریباً ۳۵ مگاپاسکال در حفرهها شده است. با توجه به شکل ۱۰– ب، وجود حفرهها افزایش تنشی تقریباً برابر ۱۳۰ مگاپاسکال در محل حفره نسب به پره بدون حفره (شکل ۸) را موجب شده است. قسمت بین دو حفره با تنش تقریباً برابر مگاپاسکال، تأثیر متقابل دو حفره را در شرایط کارکرد پرهی کمپرسور

تنش فون مایزز در شرایط کارکرد واقعی کمپرسور (محیط کلریدی) در نرمافزار کامسول نمایش داده شده است. ناحیهی تمرکز تنش در دهانه و عمق حفرهها واضح است که محل شروع ترک خوردگی تنشی و خستگی خوردگی میباشند. با مقایسهی ماکزیمم تنش در حفرههای شکل ۱۰- الف و شکل ۱۰- ب مشخص میشود محیط



Fig. 10. Comparison of von Mises stress distribution, a: normal environment [30], b: chloride environment (present study)



شکل ۱۱. صفحهی برش عبوری از حفرههای A و B Fig. 11. Cutting plate passing through pits A and B

بهمنظور بررسی تعداد المان مورد نیاز در تحلیل، آزمون استقلال به منظور بررسی بیشتر توزیع تنش فون مایزز در محیط کلریدی، از شبکه برای مدل انجام می شود. تحلیل تنش برای تعداد شبکه مختلف انجام شده است. همان گونه که از نمودار در شکل ۱۲ مشخص است از تعداد مش ۳۲۰۰ عدد به بعد مقدار تنش فون مایزز به یک مقدار ثابت میل می کند. بنابراین در تحلیلها، نمونه به ۳۲۰۰

نشان میدهد. دو ترک نیم کره در محل تنش بیشینه رشد کرده و شکل ۱۱ نمایش داده شده است. بههم متصل و باعث ایجاد ترک شدهاند.

> در شکل ۱۰- ب در حفرههای A و B، در محل حفره به موازات صفحهی ایکس-وای<sup>۱</sup> برش داده میشود. صفحهی برش داده شده، در



Fig. 12. mesh independence test



شکل ۱۳. مقایسهی عددی تنش فون مایزز پس از الف: ۱ ماه، ب: ۲ ماه، ج: ۳ ماه (واحدها بر حسب پاسکال میباشد) Fig. 13. Numerical comparison of von Mises stress after al : month, b2 : months, c3 : months (units are in Pa)

المان تقسيم بندى شده است.

در شکل ۱۳ مقایسهی عددی تنش فون مایزز اطراف حفرههای



شکل ۱۴. مراحل رشد و بههم پیوستن حفرههای A و B ( تصاویر ۱ تا ۶ به ترتیب مربوط به گذشت ۱ تا ۶ ماه میباشد) Fig. 14. Stages of growth and joining of pits A and B (Figs. 1 to 6 are related to the passage of 1 to 6 months, respectively)

فون مایزز افزایش پیدا می کند. همانطور که گفته شد، حفرههای A و B رشد کرده و بههم متصل

A و B در زمانهای مختلف صورت گرفته شده است. با مقایسهی فون مایزز افزایش پیدا میکند. تنش فون مایزز در حفرهها مشخص میشود که با گذشت زمان تنش همانطور که گفته شد، حفره تجربی دارد که صحهگذار بر درستی شبیه سازی عددی می باشد. تمرکز تنش و اثر متقابل تنش ها در اطراف حفره ها دو دلیل مکانیکی برای ایجاد و رشد ترک ها است. ناحیه ی تمرکز تنش در دهانه و عمق حفره ها واضح است که محل شروع ترک خوردگی تنشی و خستگی خوردگی می باشند. محیط کلریدی باعث افزایش تنش تقریباً ۳۵ مگاپاسکال در حفره ها شده است. وجود حفره ها افزایش تنشی تقریباً برابر ۱۳۰ مگاپاسکال نسبت به پره بدون حفره را موجب شد. قسمت بین دو حفره با تنش تقریباً برابر ۱۸۰ مگاپاسکال، تأثیر متقابل دو حفره را در شرایط کارکرد پره یکمپرسور نشان داد.

## مراجع

- R. Haskell, Gas turbine compressor operating environment and material evaluation, in: Turbo Expo: Power for Land, Sea, and Air, American Society of Mechanical Engineers, 1989, pp. V005T011A002.
- [2] E. Poursaeidi, H. Bakhtiari, Fatigue crack growth simulation in a first stage of compressor blade, Engineering Failure Analysis, 325-314 (2014) 45.
- [3] D. McAdam, G. Gell, Pitting and its effect on the fatigue limit of steels corroded under various conditions, Journal of the proceedings of the American Society for Testing Materials, 732-696 (1928) 41.
- [4] A. Turnbull, L. Wright, L. Crocker, New insight into the pit-to-crack transition from finite element analysis of the stress and strain distribution around a corrosion pit, Corrosion Science, 1498-1492 (2010) (4)52.
- [5] D. Horner, B. Connolly, S. Zhou, L. Crocker, A. Turnbull, Novel images of the evolution of stress corrosion cracks from corrosion pits, Corrosion Science, (2011) (11)53 3485-3466.
- [6] A. Turnbull, D. Horner, B. Connolly, Challenges in modelling the evolution of stress corrosion cracks from pits, Engineering Fracture Mechanics, -633 (2009) (5)76 640.
- [7] A. Turnbull, L. McCartney, S. Zhou, A model to predict the evolution of pitting corrosion and the pit-to-crack transition incorporating statistically distributed input parameters, in: Environment-Induced Cracking of

می شوند و تبدیل به یک ترک می شوند. در شکل ۱۴ مراحل رشد و به هم پیوستن حفره ها و تبدیل آن ها به ترک پس از گذشت ۱ الی ۶ ماه نمایش داده شده است. با توجه به شکل ۱۴ حفره ها پس از گذشت حدود ۴ ماه به ترک خوردگی تنشی تبدیل می شوند که این عدد، با زمان محاسبه شده در مرجع [۳۰] مطابقت مناسبی دارد.

بدین ترتیب، یک ارزیابی نسبی جهت بررسی عامل حفره بر تنشها و تأثیر متقابل آنها بر یکدیگر صورت گرفت. نتایج بدست آمده مطابقت بسیار خوبی با مشاهدات فرکتوگرافی در محل ترک و نتایج تجربی دارد که صحه گذار بر درستی شبیهسازی عددی می باشد. بنابراین شبیه سازی عددی باعث افزایش سرعت محاسبات و دقت طراحی و جلوگیری از اتلاف هزینه و زمان می شود. با وار دکردن معادلات استوکیومتری حاکم بر یک سطح در حال خوردگی، خواص فیزیکی و مکانیکی ماده و اعمال شرایط اولیه و مرزی متناسب با آن در نرمافزار کامسول میتوان بهجای تحلیلهای پیچیدهی تجربی استفاده کرد. همچنین میتوان با اعمال تغییراتی در طرح اولیه، پاسخهای خروجی را تغییر داده و به مقادیر مطلوب رسید. بعد از ساخت عملاً نمی توان چنین تغییراتی را اعمال کرد، یا در بهترین حالت اعمال این تغییرات باعث آسیب رساندن به ساختار خواهد شد. در نرمافزارهای شبیهسازی مانند کامسول، این کار بهراحتی و با استفاده از تغییر پارامترهای مختلف و استفاده از روشهای مختلف بهینهسازی برای رسیدن به یاسخ مطلوب امکان پذیر است.

# ۵- نتیجهگیری

در این پژوهش به بررسی عددی و آزمایشگاهی خوردگی حفرهای روی پره از جنس آلیاژ کاستوم در شرایط کارکرد واقعی کمپرسور توربین گازی پرداخته شد. به دلیل تنش بالا، محیط خورنده و وجود هیدروژن، کلر و گوگرد که باعث ایجاد حفرههای خوردگی در سطح پره با استحکام بالا میشود، احتمال ترک خوردگی تنشی را افزایش مییابد. دو حفرهی مجاور به هم متصل شدهاند و یک حفرهی نیمه بیضوی معادل ایجاد میکنند. با استفاده از تجزیه و تحلیل المان محدود، تنشهای اطراف حفرهها محاسبه شد. با توجه به نتایج فوق، مشخص شد که ترک خوردگی تنشی از حفرهی A و B رشد کرده و خستگی خوردگی از حفرهی معادل آن شروع میشود. نتایج بدست آمده مطابقت مناسبی با مشاهدات فرکتوگرافی در محل ترک و نتایج generators. Proceedings, 1996.

- [18] E.D. Eason, R. Pathania, T. Shoji, Evaluation of the Fracture Research Institute theoretical stress corrosion cracking model, in: Proc. 12th Int. Conf. on Environmental Degradation of Materials in Nuclear Power Systems— Water Reactors, 2005, pp. 153-145.
- [19] H. Masuda, SKFM observation of SCC on SUS304 stainless steel, Corrosion science, 129-120 (2007) (1)49.
- [20] Y. Wang, G. Cheng, Quantitative evaluation of pit sizes for high strength steel: Electrochemical noise, -3D measurement, and image-recognition-based statistical analysis, Materials & Design, 185-176 (2016) 94.
- [21] J. Orlikowski, A. Jazdzewska, R. Mazur, K. Darowicki, Determination of pitting corrosion stage of stainless steel by galvanodynamic impedance spectroscopy, Electrochimica Acta, 412-403 (2017) 253.
- [22] J. Lu, B. Han, C. Cui, C. Li, K. Luo, Electrochemical and pitting corrosion resistance of AISI 4145 steel subjected to massive laser shock peening treatment with different coverage layers, Optics & Laser Technology, (2017) 88 262-250.
- [23] J. Zhang, X.H. Shi, C.G. Soares, Experimental analysis of residual ultimate strength of stiffened panels with pitting corrosion under compression, Engineering Structures, 86-70 (2017) 152.
- [24] H. Tian, X. Wang, Z. Cui, Q. Lu, L. Wang, L. Lei, Y. Li, D. Zhang, Electrochemical corrosion, hydrogen permeation and stress corrosion cracking behavior of E690 steel in thiosulfate-containing artificial seawater, Corrosion Science, 162-145 (2018) 144.
- [25] Z.S. Asadi, R.E. Melchers, Clustering of corrosion pit depths for buried cast iron pipes, Corrosion Science, 140 98-92 (2018).
- [26] S. Salleh, Modelling pitting corrosion in carbon steel materials, The University of Manchester (United Kingdom), 2013.
- [27] V. Vijayaraghavan, A. Garg, L. Gao, R. Vijayaraghavan, Finite element based physical chemical modeling of corrosion in magnesium alloys, Metals, 83 (2017) (3)7.
- [28] O. Pedram, E. Poursaeidi, Total life estimation of a

Materials, Elsevier, 2008, pp. 45-19.

- [8] Y. Kondo, Prediction of fatigue crack initiation life based on pit growth, Corrosion, 11-7 (1989) (1)45.
- [9] J. Ma, B. Zhang, J. Wang, G. Wang, E.-H. Han, W. Ke, Anisotropic 3D growth of corrosion pits initiated at MnS inclusions for A537 steel during corrosion fatigue, Corrosion Science, 2877-2867 (2010) (9)52.
- [10] S. Mohanty, S. Majumdar, K. Natesan, A review of stress corrosion cracking/fatigue modeling for light water reactor cooling system components, Argonne, IL: Nuclear Engineering Division Argonne National Laboratory, (2012).
- [11] P.L. Andresen, F.P. Ford, Fundamental modeling of environmental cracking for improved design and lifetime evaluation in BWRs, International journal of pressure vessels and piping, 70-61 (1994) (3-1)59.
- [12] M. Hall Jr, Critique of the Ford–Andresen film rupture model for aqueous stress corrosion cracking, Corrosion science, 1106-1103 (2009) (5)51.
- [13] Y. Garud, T. Gerber, Intergranular stress-corrosion cracking of Ni-Cr-Fe Alloy 600 tubes in PWR primary water-review and assessment for model development. Final report, in, Levy (S.), 1983.
- [14] A. McIlree, R. Rebak, S. Smialowska, Relationship of stress intensity to crack growth rate of Alloy 600 in primary water, in: Contribution of Materials Investigation to the Resolution of problems encountered in PWR Plants. Volume 1990,1.
- [15] P.M. Scott, An analysis of primary water stress corrosion cracking in PWR steam generators, 1991.
- [16] J. P. Foster, W. H. Bamford, R. S. Pathania "Initial Results of Alloy 600 Crack Growth Rate Testing in PWR Environment" Proc. 7th Int. Symp. on Environmental Degradation of Materials in Nuclear Power Systems-Water Reactors, Breckenridge, CO, NACE, Houston, TX, (40-25 :(1995.)
- [17] Z. Szklarska-Smialowska, R. Rebak, Stress corrosion cracking of alloy 600 in high temperature aqueous solutions: Influencing factors, mechanisms and models, in: Control of corrosion on the secondary side of steam

- [35] S. Huzni, M. Ridha, A.K. Ariffin, Stress Distribution Analysis on Four Types of Stress Corrosion Cracking Specimen, in: Key Engineering Materials, Trans Tech Publ, 2011, pp. 199-194.
- [36] Database llnl: Jim Johnson, "thermo.com.V8.R6.230" Lawrence Livermore National Laboratory, in Geochemist's Workbench format. Converted to PhreeqC format by Greg Anderson with help from David Parkhurst (llnl.dat 4023 21:02:42 09-02-2010Z dlpark).
- [37] P. Taylor, Oxidation of magnetite in aerated aqueous media. AECL research No. AECL 1993) ,10821).
- [38] J.D. Allison, D.S. Brown, K.J. Novo-Gradac, MINTEQA2/ PRODEFA2, a geochemical assessment model for environmental systems: version 3.0 user's manual, Environmental Research Laboratory, Office of Research and Development, US ..., 1991.
- [39] H.E.D. Handbook, Kuppan Thulukkanam, in, CRC press, 2013.
- [40] Poursaeidi, E., Arabloo, M., Mohammadi Arhani, M. R.
   "Analysis of create Cracks in the first stage of compressor blade Turbines of the Second Refinery Power Plant Unit", *South Pars Gas Complex Company (Phase 2 and* 2010, *(3* (In Persian).
- [41] E. Poursaeidi, A. Babaei, M.M. Arhani, M. Arablu, Effects of natural frequencies on the failure of R1 compressor blades, Engineering Failure Analysis, 315-304 (2012) 25.
- [42] D. Linden, Long Term Operating Experience With Corrosion Control In Industrial Axial Flor Compressors, in: Proceedings of the 40th Turbomachinery Symposium, Texas A&M University. Turbomachinery Laboratories, 2011.

compressor blade with corrosion pitting, SCC and fatigue cracking, Journal of Failure Analysis and Prevention, 434-423 (2018) (2)18.

- [29] O. Pedram, E. Poursaeidi, Pitting corrosion as the main cause of crack initiation in a compressor blade, 3rd International Conference on Mechanical and Aerospace Engineering, Tehran, Imam Khomeini International University - Iranian Association of Thermal and Refrigeration Engineering (2018).
- [30] O. Pedram, E. Poursaeidi, An outrun competition of corrosion fatigue and stress corrosion cracking on crack initiation in a compressor blade, International Journal of Engineering, 792-785 (2014) (5)27.
- [31] Y. Mollapour, O. Pedram, E. Poursaeidi, R. Khamedi "Numerical Investigation of Pitting Corrosion of CUSTOM 450 Alloy in Acetic Acid and Sodium Acetate" 27th Annual International Conference Of Iranian Society Of Mechanical Engineering And 7th Conference On Thermal Power Plants (ISME 2019), Tarbiat Modares University - University Of Tehran, Tehran, 2019 (In Persian).
- [32] O. Pedram, Y. Mollapour, H. Shayani-jam, E. Poursaeidi, R. Khamedi, Pitting Corrosion Behavior of CUSTOM 450 Stainless Steel Using Electrochemical Characterization, Metals and Materials International, (11-1 (2020.
- [33] E. Poursaiedi, A. Salarvand, Effect of coating surface finishing on fatigue behavior of C450 steel CAPVD coated with (Ti, Cr) N, Journal of Materials Engineering and Performance, 3455-3448 (2016) (8)25.
- [34] Technical datasheet, CUSTOM 450 Stainless, *CARPENTER* (12-1 :(2009.



DOI: 10.22060/mej.2021.19342.7003

